

Tygodnik Gospodarczy PIE

17 listopada 2022 r.

Co dalej z regułami fiskalnymi?

od 2024 r.

w założeniach KE mają zacząć obowiązywać nowe reguły fiskalne

13 z 27

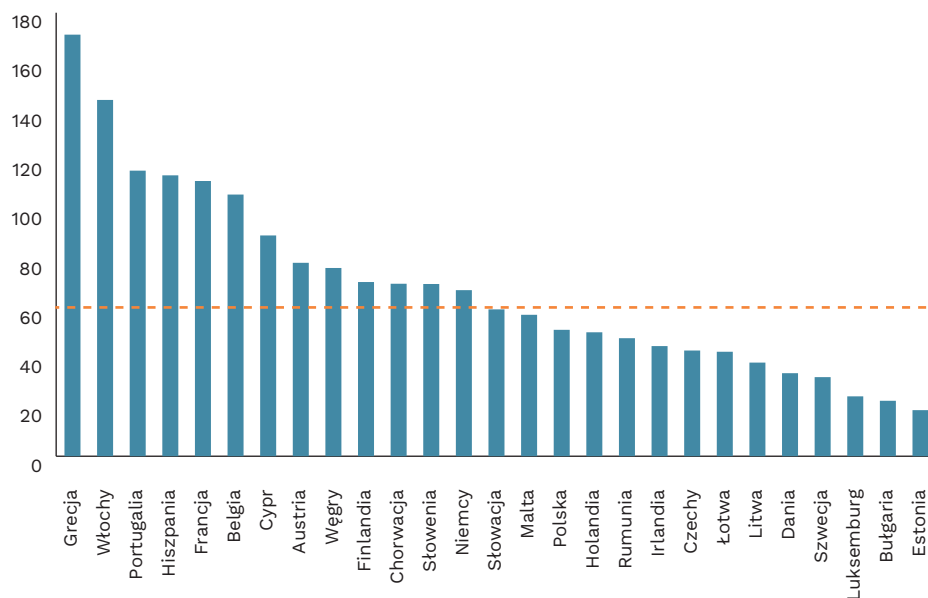
członków UE przekracza granicę 60 proc. PKB dopuszczalnego zadłużenia

► **W czasie pandemii COVID-19 Komisja Europejska zawiesiła reguły fiskalne.** Traktat z Maastricht nakłada na państwa członkowskie obowiązek unikania nadmiernego zadłużania – deficyt finansów publicznych nie powinien przekraczać 3 proc. PKB, zaś dług publiczny 60 proc. PKB. Jeśli dług publiczny jest większy, Traktat wymusza roczną redukcję zadłużenia o 1/20 różnicy między obecną wartością długu w relacji do PKB a progiem 60 proc.

► **Na skutek rosyjskiej agresji na Ukrainę zawieszenie reguł zostało przedłużone do 2024 r.** Wzrost deficytów ma ułatwić łagodzenie następstw toczącej się wojny. Kryzys energetyczny wymusił wprowadzanie przez rządy państw Unii Europejskiej pakietów łagodzących wzrost cen energii, co znacznie zwiększyło poziom wydatków i samego zadłużenia. KE prognozuje, że w 2023 r. w 18 krajach deficyt przekroczy 3 proc. PKB. Faktycznie liczba ta może być większa – blisko progu balansują kolejne 4 państwa.

► **KE proponuje zmiany w regułach w odpowiedzi na ich krytykę.** Reguły nie uwzględniają sytuacji danego państwa członkowskiego czy koniunktury w gospodarce. Wiele państw miało problem z przestrzeganiem obowiązujących zasad. W 13 państwach poziom długu przekracza próg 60 proc. PKB, zaś w 6 z nich poziom długu jest znaczący i przekracza 90 proc. Radykalne zmniejszanie zadłużenia w tych krajach pociągnęłoby za sobą szereg niepożądanych konsekwencji gospodarczych, przez co narzucone wymagania byłyby słabo egzekwowane.

Wykres 1. Zadłużenia państw UE

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych KE.

► **Nowe reguły mają być bardziej elastyczne.** Traktatowe progi deficytu oraz zadłużenia mają pozostać takie same. Zmianie ulegną mechanizmy redukcji nadmiernego długu.

Zamiast sztywnego obowiązku, kraje mają indywidualnie ustalać z KE ścieżkę redukcji zadłużenia w horyzoncie 4 lat. Dodatkowo okres ten można będzie wydłużyć o 3 lata, jeżeli dodatkowy czas byłby potrzebny na realizację reform i inwestycji wpisujących się w priorytety UE, np. walkę ze zmianami klimatu. Z zaprezentowanych przez KE założeń reform wynika, że zaktualizowane reguły mają być prostsze, a jednocześnie bardziej wiążące. Zamiast obecnie przewidzianych bardzo wysokich kar, KE proponuje niższe obostrzenia, lecz z dużo większym rygorem egzekwowania. Komisja zakłada, że zasady nowych reguł uda się wypracować najpóźniej na szczycie w lutym 2023 r., tak aby z początkiem 2024 r. mogły wejść w życie.

(SS)

Niemieckie firmy kontynuują ekspansję inwestycyjną w Chinach

10,09 mld EUR

wyniósł napływ niemieckich bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w Chinach w I połowie 2022 r.

34 proc.

wynosi udział czterech największych inwestorów niemieckich we wszystkich napływach BIZ pochodzących z Europy w okresie 2018-2021

46 proc.

wynosi udział Niemiec we wszystkich europejskich transakcjach BIZ w 2021 r.

► **Podczas gdy coraz więcej firm wykazuje rosnącą wstrzeźliwość dotyczącą zaangażowania kapitałowego w Chinach, firmy niemieckie wydają się podążać w odwrotnym kierunku.** Wprawdzie na początku 2020 r. inwestycje z Niemiec wyraźnie wyhamowały, to jednak firmy niemieckie szybko zaczęły odrabiać straty lokując w Chinach od stycznia do lipca 2022 r. kapitał o wartości 10,09 mld EUR. Jest to poziom o 62 proc. wyższy w stosunku do rekordowej wartości półrocznych napływów BIZ zanotowanych na przełomie wieków¹. Jednocześnie od wybuchu pandemii w 2020 r. żadna z większych firm europejskich nie zdecydowała się na wejście na rynek chiński. Rosnące BIZ z Europy są zatem wynikiem ekspansji kapitałowej firm już od lat obecnych na rynku chińskim, wśród których niekwestionowanym liderem pozostają Niemcy.

Tabela 1. Największe europejskie firmy w Chinach pod względem udziału procentowego w transakcjach BIZ

2018	2019	2020	2021
Volkswagen	Heineken	Grifols S.A.	Volkswagen
Diageo	Volkswagen	Volkswagen	BASF
Allianz	IKEA	BASF	BMW
Daimler	Daimler	Daimler	Veolia
Vailog	AXA	Permira	CrystecPharma

Uwaga: firmy niemieckie zaznaczono kolorem.

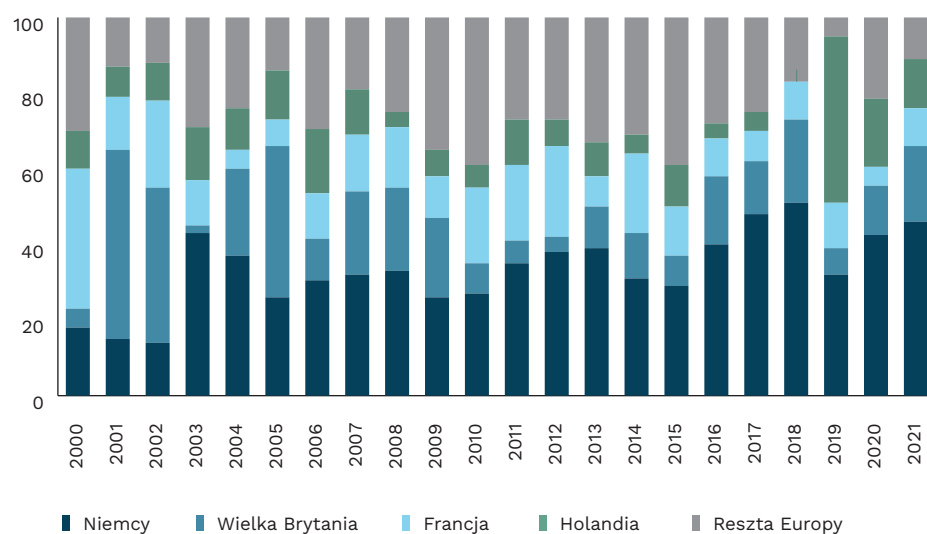
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Rhodium Group.

► **Trzy firmy z sektora motoryzacji – Volkswagen, BMW i Daimler – oraz koncern chemiczny BASF, odpowiadają łącznie za 34 proc. wszystkich transakcji BIZ w Chinach**

¹ <https://www.reuters.com/world/german-dependence-china-growing-at-tremendous-pace-research-shows-2022-08-19/> [dostęp: 16.11.2022].

pochodzących z Europy². Niemcy wraz z Holandią, Wielką Brytanią oraz Francją odpowiadają średnio za 87 proc. wartości napływu BIZ pochodzenia europejskiego do Chin w ostatnich czterech latach. Pochodzące z Europy inwestycje bezpośrednie są coraz bardziej skoncentrowane nie tylko pod względem kraju pochodzenia inwestora, ale także w ujęciu sektorowym. Do pięciu sektorów – produkcja samochodów, przetwórstwo żywności, farmaceutyka/biotechnologia, branża chemiczna i konsumencka – napłynęło 70 proc. wszystkich europejskich BIZ. Największa aktywność obserwowana jest w branży samochodowej, która przyciągnęła 30 proc. wszystkich inwestycji z Europy.

Wykres 2. Europejskie transakcje BIZ w Chinach w podziale na kraje (udział w proc., lata 2000-2021)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Rhodium Group.

► **Silna pozycja inwestycyjna Niemiec w Chinach na tle innych nacji europejskich wynika ze ścisłej współpracy gospodarczej pomiędzy oboma krajami, której początki sięgają końca lat 70. XX wieku.** Przykładowo, grupa Volkswagen prowadziła rozmowy z chińskimi władzami jeszcze w 1978 r. i utworzyła pierwszy *joint venture* z Shanghai Automotive w 1984 r. Znaczące zaangażowanie kapitałowe firm niemieckich wiąże się także z koniecznością ponoszenia nakładów inwestycyjnych pozwalających na utrzymanie konkurencyjności wobec coraz silniejszych rywali chińskich. Po drugie, obecność inwestycyjna w Chinach cieszy się poparciem niemieckiego establishmentu, co pokazała ostatnia wizyta kanclerza Niemiec Olafa Scholza w Chinach. Niemieccy politycy dystansują się od rywalizacji USA i Chin, a szczególnie idei *decouplingu*. Po trzecie, znaczna większość niemieckich BIZ przypada na branże przemysłowe i inżynierskie, które w ostatnich dwóch dekadach notowały szczególnie wysoki wzrost dynamiki.

(DK)

² <https://rhg.com/research/the-chosen-few/> [dostęp: 16.11.2022].

Usługi i budownictwo najbardziej odczuwają skutki spowolnienia gospodarczego

MIK dla branż:

79,1 pkt. – Usługi

85,0 pkt. – Budownictwo

91,3 pkt. – Handel

91,9 pkt. – TSL

102,1 pkt. – Produkcja

► **Nastroje przedsiębiorców pogarszają się.** Wskazuje na to Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK)³, który już czwarty z kolei miesiąc jest poniżej poziomu neutralnego (100,0 pkt.), co oznacza przewagę nastrojów negatywnych. **Listopadowa wartość MIK (89,7 pkt.) jest niższa o 3,3 pkt. od poziomu z lutego br. (93,0 pkt.), tj. miesiąca agresji Rosji na Ukrainę i charakteryzującego się dotąd najniższą w 2022 r. wartością MIK.** O niekorzystnym wyniku MIK w listopadowym odczycie zdecydowały negatywne zmiany aż w sześciu (na siedem obserwowanych) komponentach MIK (wartość sprzedaży, nowe zamówienia, zatrudnienie, moce produkcyjne, inwestycje, płynność finansowa). Wartości MIK dla tych komponentów są poniżej poziomu neutralnego (100,0 pkt.), **a jedynie wynagrodzenia mają wartość dodatnią (117,1 pkt.).** Nastroje przedsiębiorców różnią się w poszczególnych branżach, przy czym listopad przyniósł ich pogorszenie w większości branż. Najniższe wskaźniki MIK odnotowano dla usług (79,1 pkt.) i budownictwa (85,0 pkt.).

► **Zarówno komponent wartość sprzedaży, jak i liczba nowych zamówień we wszystkich branżach przyjmowały wartości poniżej poziomu neutralnego. Świadczy to o przewadze firm wskazujących na spadek wartości sprzedaży i liczby zamówień nad notującymi ich wzrost.** Najniższe wartości obu wskaźników zanotowano w usługach (sprzedaż: 64,1 pkt., zamówienia: 66,2 pkt.) i budownictwie (73,8 pkt. i 69,4 pkt.). Natomiast najwyższe wartości osiągnęły produkcja (sprzedaż: 94,2 pkt., zamówienia: 79,4 pkt.) i handel (89,3 pkt. i 74,1 pkt.). Jednocześnie **w większości branż firmy częściej deklarują posiadanie zbyt dużych niż zbyt małych mocy produkcyjnych,** co jest szczególnie widoczne w branży produkcyjnej (83,9 pkt.). Odwrotna sytuacja ma miejsce w branży TSL (104,9 pkt.) i handlu (104,6 pkt.).

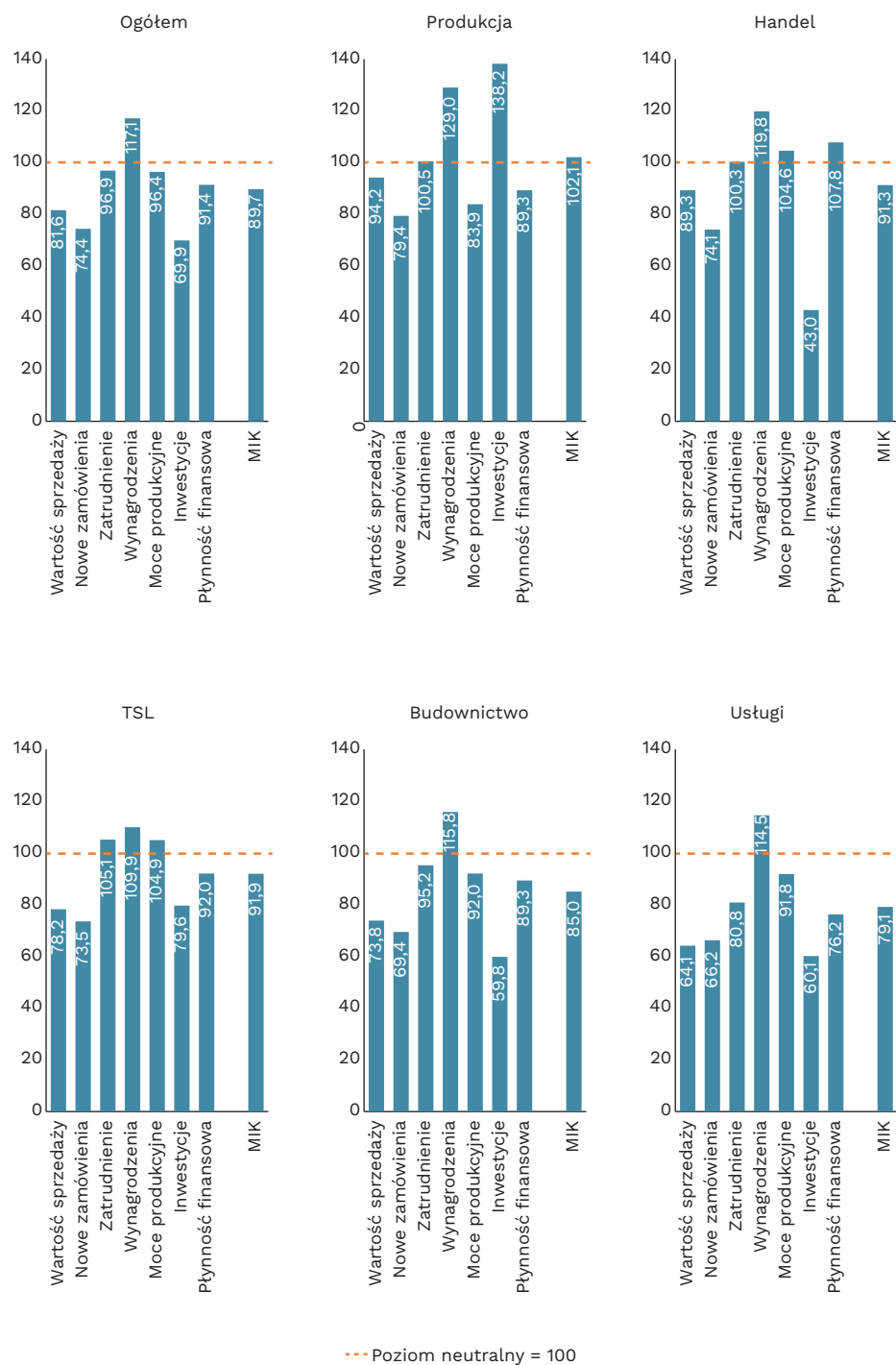
► **Przewagę firm planujących zatrudnienie nowych pracowników nad tymi, które chcą ich zwalniać zanotowano w branży TSL (105,1 pkt.), produkcji (100,5 pkt.) i handlu (100,3 pkt.).** Gorzej przedstawia się sytuacja w budownictwie i w usługach, w których deklaracje o zwolnieniach przeważają nad tymi o przyjęciach. Szczególnie niski był wskaźnik zatrudnienia dla usług, który wynosił tylko 80,8 pkt. **We wszystkich branżach wartości MIK dla wynagrodzeń są powyżej poziomu neutralnego, co wskazuje na przewagę firm planujących podwyżki nad tymi, które planują ich obniżki.** Wyniki te świadczą o presji płacowej ze strony pracowników wynikającej z rosnącej inflacji.

► **W większości obserwowanych branż wskaźnik płynności finansowej ma wartość poniżej 100,0 pkt., co świadczy o dość małym udziale firm posiadających środki finansowe pozwalające na funkcjonowanie powyżej 3 miesięcy.** Jedynie w przedsiębiorstwach handlowych MIK dla płynności finansowej osiąga wartość 107,8 pkt., gdy tymczasem w usługach to zaledwie 76,2 pkt., a w budownictwie 89,3 pkt. **Pogarszająca się sytuacja w zakresie płynności finansowej ma odzwierciedlenie w ocenie skłonności firm do inwestycji. Komponent inwestycji tylko w sektorze produkcji uzyskał ocenę powyżej neutralnej i jego wartość wynosi aż 138,2 pkt.** Najniższe wartości indeksu dotyczące inwestycji odnotowano dla handlu (43,0 pkt.) i budownictwa (59,8 pkt.). W handlu wynika to z dominacji małych

³ **Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK)**, to wskaźnik stworzony przez PIE i BGK badający koniunkturę polskich przedsiębiorstw. Badanie jest przeprowadzane na początku każdego miesiąca na reprezentatywnej próbie 500 firm, metodą CATI.

firm, dysponujących niewielkimi kwotami na inwestycje, i obawy przed zwiększonym ryzykiem inwestowania. Natomiast w budownictwie ma to związek również z sezonowym ograniczeniem działalności. Niskie wartości komponentu inwestycji w tych branżach są oznaką hamowania rozwoju gospodarki.

Wykres 3. Wartości poszczególnych komponentów MIK w listopadzie dla wszystkich badanych firm i z podziałem na branże (w pkt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań PIE i BGK.

► **Dwa sektory, w których w listopadzie szczególnie widoczne jest pogorszenie sytuacji to usługi i budownictwo.** Negatywne nastroje w usługach są konsekwencją rosnących kosztów firm przy równocześnie zmniejszającej się dynamice popytu, wynikającej z pogarszającej się sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Także w budownictwie na negatywną ocenę koniunktury wpływają rosnące ceny energii i paliw, materiałów i surowców, jak również niepewność co do przyszłego popytu na lokale wobec trudniejszego dostępu konsumentów do kredytów mieszkaniowych.

(KD, UK-G, AS)

Rekordowe tempo wzrostu cen najmu

o 16,6 proc.

przeciętnie wzrosła cena najmu mieszkania w III kwartale 2022 r. względem roku poprzedniego

13,2 proc.

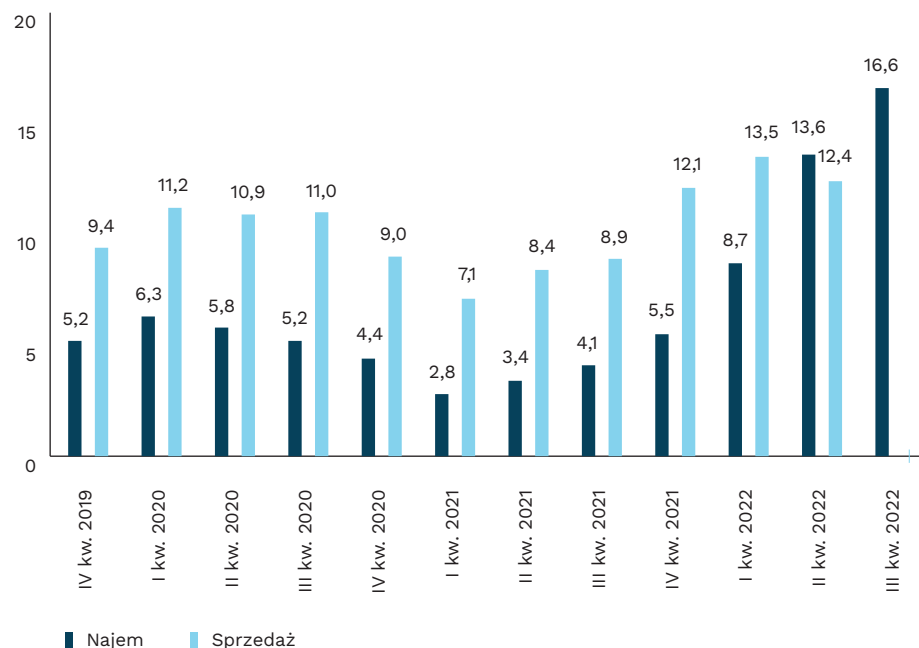
obywateli Polski mieszkają w 2021 r. w wynajmowanych mieszkaniach

50,5 proc.

obywateli Niemiec mieszkają w 2021 r. w wynajmowanych mieszkaniach

► **Od wybuchu wojny w Ukrainie obserwujemy w Polsce dynamiczny wzrost cen najmu mieszkań.** Przeciętna cena najmu mieszkania wzrosła w III kwartale 2022 r. o 16,6 proc. względem roku poprzedniego, zaś w II kwartale o 13,6 proc. Wzrosty te były rekordowe w porównaniu do wcześniej obserwowanego trendu. W latach 2011–2019 ceny najmu rosły przeciętnie o 2,5 proc. r/r, przy czym w latach 2018 i 2019 wzrost cen najmu stawał się coraz bardziej zauważalny i osiągał wartości zbliżające się do 5–6 proc. Obecnie wzrost cen najmu mieszkań w Polsce jest jednym z najwyższych wśród europejskich członków OECD. W III kwartale tego roku ceny rosły szybciej tylko w Estonii (27,1,7 proc.), Litwie (19,1 proc.) i Słowenii (19,2 proc.).

Wykres 4. Dynamika cen najmu mieszkań i cen sprzedaży mieszkań (zmiana r/r)

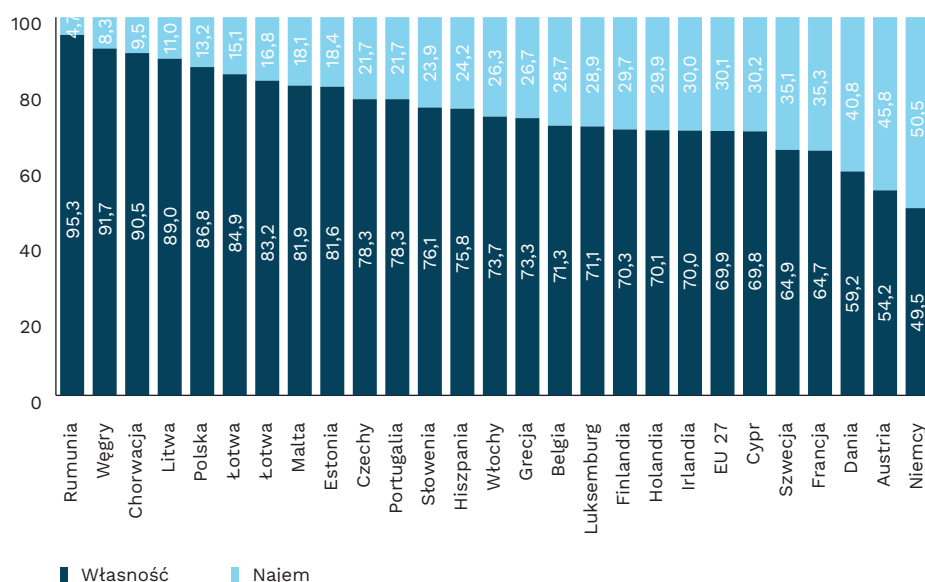
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych OECD.

► **Obecnie ceny najmu mieszkań w Polsce rosną szybciej niż ceny sprzedaży nieruchomości.** W II kwartale 2022 r., dla którego dostępne są dane dotyczące cen sprzedaży mieszkań, przeciętna cena najmu mieszkania wzrosła o 13,6 proc., zaś przeciętna cena zakupu

mieszkania o 12,4 proc. względem roku ubiegłego. Należy się spodziewać, że w III kwartale 2022 r. różnica ta pogłębi się, a ceny najmu wzrosną znacznie powyżej cen sprzedaży. Jest to sytuacja niespotykana od 2016 r. Tylko w okresie 2011-2016, za sprawą kryzysu gospodarczego, ceny sprzedaży mieszkań rosły w nieznacznym tempie lub spadały i w efekcie obserwowano wówczas szybszy wzrost cen najmu mieszkań niż cen sprzedaży.

► **Do głównych czynników odpowiedzialnych za znaczący wzrost cen najmu mieszkań zaliczamy napływ ukraińskich uchodźców do Polski oraz wysoką inflację.** Napływ blisko 1,5 mln uchodźców do Polski po wybuchu wojny w Ukrainie⁴ wygenerował znaczny wzrost popytu na mieszkania, zwłaszcza w największych miastach Polski. Z kolei ogólny wysoki wzrost cen, w szczególności zaś cen energii elektrycznej i gazu, przełożył się na wzrost cen najmu, niezależnie od wzrostu popytu ze strony najmujących.

Wykres 5. Odsetek ludności według typu mieszkania (mieszkanie wynajmowane, mieszkanie własnościowe) w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

► **Można się spodziewać, że w najbliższych latach zaobserwujemy rozwój rynku najmu mieszkań w Polsce.** Wzrost popytu na najem mieszkań będzie wynikał przede wszystkim z niskiej dostępności kredytów hipotecznych oraz wysokich kosztów ich obsługi. Według Biura Informacji Kredytowej, w październiku tego roku liczba wniosków o kredyt mieszkaniowy spadła o 67,2 proc. r/r⁵. Z kolei wzrost dostępności mieszkań na wynajem w ofercie rynkowej będzie wynikał głównie z rosnącego zainteresowania inwestorów indywidualnych i instytucjonalnych zakupem mieszkania na wynajem. Wiele wskazuje na to, że w ostatnich latach znaczna część sprzedaży mieszkań miała charakter inwestycyjny i mieszkania te, przynajmniej w dużej części, będą udostępnione na rynku najmu⁶. Widoczny

⁴ Szacunek dotyczy zarejestrowanych wniosków o nadanie numeru PESEL, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr> [dostęp: 16.11.2022].

⁵ <https://media.bik.pl/informacje-prasowe/775889/bik-spadek-wartosci-i-liczby-wnioskow-o-kredyty-mieszkaniowe-w-pazdzierniku-br> [dostęp: 16.11.2022].

⁶ NBP (2022), *Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych w Polsce w II kwartale 2022 r.*, Warszawa.

jest również wzrost zakupów mieszkań w Polsce ze strony inwestorów instytucjonalnych. Cushman & Wakefield szacuje, że obecnie w największych miastach Polski dostępnych jest ponad 8,5 tys. mieszkań należących do operatorów instytucjonalnych, zaś liczba mieszkań, które udostępnione będą w tej formie w najbliższych pięciu latach wyniesie 26,5 tys.⁷.

► **Obecnie odsetek osób mieszkających w mieszkaniach na wynajem wynosi w Polsce 13,2 proc.** Jest to bardzo niski wynik na tle pozostałych państw UE. Średnia europejska wynosi 30,1 proc., zaś np. w Austrii i Niemczech niemal połowa ludności mieszka w wynajmowanych mieszkaniach – odpowiednio 45,8 proc. oraz 50,5 proc. Wynik obserwowany w Polsce jest jednak typowy dla państw Europy Środkowo-Wschodniej, w której przeważa model zamieszkiwania w mieszkaniach posiadanych na własność.

► **Popularność najmu mieszkań np. w Austrii, Niemczech i Danii wynika między innymi z obowiązującego w tych państwach systemu prawnego, który skutecznie chroni interesy zarówno najemców, jak i wynajmujących.** Prawo, z jednej strony, zabezpiecza interesy wynajmujących na przykład w sytuacji, gdy najemca nie płaci czynszu lub niszczy mieszkanie. Z drugiej strony, prawo zabezpiecza również interesy najemców ograniczając sytuacje, w których wynajmujący może arbitralnie podnieść czynsz za mieszkanie oraz promując model zawierania umów długoterminowych. W efekcie nie tylko znaczna część populacji tych państw mieszka w wynajmowanych mieszkaniach, lecz również popularną opcją jest najem tego samego mieszkania przez całe życie⁸.

(PK)

Kredyty węglowe – nowa nadzieja energetycznej transformacji czy globalny greenwashing?

2 mld USD,

czyli czterokrotnie więcej niż w 2020 r., był wart globalny rynek kredytów węglowych w 2021 r.

120 mld USD

planują wydać do 2050 r. USA na rozwijanie rynku kredytów węglowych

4,2 bln USD

rocznie, czyli ponad trzykrotnie więcej niż obecnie, powinna w 2030 r. wynosić globalna wartość zielonych inwestycji, żeby osiągnąć klimatyczną neutralność w 2050 r.

► **Przed tegorocznym szczytem COP27 USA przyjęty pakiet przepisów uruchamiających 370 mld USD zielonych inwestycji w celu osiągnięcia deklarowanych celów klimatycznych na 2030 r.⁹** Pakiet proponowany przez USA został skrytykowany przez państwa UE za zbyt protekcyjny gospodarczy, ponieważ skupiono się w nim na budowaniu bazy przemysłowej zielonej transformacji w USA, a nie na jak najszybszym osiągnięciu klimatycznej neutralności¹⁰.

► **Jednym z rozwiązań proponowanych przez USA podczas szczytu klimatycznego są kredyty węglowe.** Mają one odpowiedzieć na istotne wyzwanie transformacji energetycznej – niewielkie zaangażowanie finansowe sektora prywatnego¹¹. Według szacunków Międzynarodowej Agencji Energetycznej, do osiągnięcia globalnej klimatycznej neutralności do 2050 r. będzie potrzeba znacznie więcej środków. Obecna wielkość inwestycji w czystą,

⁷ Cushman & Wakefield (2022), *Mieszkańcówka na rozdru. Jak pandemia, wojna i inflacja zmieniają rynek mieszkaniowy?*, <https://www.cushmanwakefield.com/pl-pl/poland/insights/raport-prs--mieszkaniewka-na-rozdru> [dostęp: 16.11.2022].

⁸ Sawulski, J. (2019), *Pokolenie '89. Młodzi o polskiej transformacji*, Krytyka Polityczna, Warszawa.

⁹ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-07-28/here-s-what-s-in-democrats-370-billion-climate-spending-deal> [dostęp: 15.11.2022].

¹⁰ <https://www.eenews.net/articles/why-americas-climate-law-is-causing-rifts-at-cop-27/> [dostęp: 15.11.2022].

¹¹ <https://www.state.gov/u-s-government-and-foundations-announce-new-public-private-effort-to-unlock-finance-to-accelerate-the-energy-transition/> [dostęp: 15.11.2022].

bezemisyjną energetykę, utrzymującą się w ostatnich latach na poziomie 1,2 bln USD rocznie, powinna do 2030 r. zostać zwiększona do 4,2 bln USD rocznie¹².

► **Kredyty węglowe miałyby być przyznawane za redukcję emisji i rozwój OZE regionalnym i centralnym organom państwowym przez niezależną agencję akredytacyjną (na razie nieokreśloną).** Obecnie są nieuregulowaną formą redukcji emisji, oferowaną przez dążące do neutralności klimatycznej przedsiębiorstwa i zrzeszające je organizacje. W teorii, jeden kredyt węglowy odpowiada jednej tonie emisji CO₂ niewyemitowanej lub usuniętej z atmosfery.

► **Udział w systemie miałyby być całkowicie dobrowolny¹³. Celem USA jest dojście w 2050 r. do poziomu 1,5 mld kredytów węglowych rocznie przy inwestycjach na poziomie ponad 120 mld USD¹⁴.** Rozwiązanie aktywnie wspierają Fundacja Bezos Earth Fund i Fundacja Rockefellera, które wspólnie z rządem USA uczestniczyły w prezentacji programu¹⁵. System miałyby być energetyczną kontynuacją systemu znanego z koalicji LEAF¹⁶ (m.in. Amazon, Bayer, Blackrock, E.ON, Nestle), mającemu zapobiec deforestacji m.in. w Brazylii i Indonezji.

► **Pojawiają się zarzuty o wykorzystaniu kredytów węglowych do greenwashingu w celach wizerunkowych¹⁷.** Co więcej, dobrowolne rozwiązania, generujące znaczące koszty, mogą nie zyskać adekwatnego wsparcia przedsiębiorstw w branżach o niskiej marży i wysokiej emisji. Barię rozwoju pozostaje także obecny system prawny USA, zachęcający do odstępowania amerykańskich korporacji od klimatycznych porozumień ze względu na ryzyka związane z potencjalnymi postępowaniami antytrustowymi i antymonopolowymi¹⁸.

► **Ważnymi rynkami wschodzącymi kredytów węglowych mogą stać się Afryka¹⁹, Indie i państwa Ameryki Południowej²⁰.** Chęć uczestnictwa w amerykańskim programie rozwoju kredytów węglowych wyraziło na szczycie klimatycznym 13 państw afrykańskich, w tym Egipt, Kenia i Nigeria, oraz amerykańscy sponsorzy: Amerykańska Agencja ds. Międzynarodowego Rozwoju (USAid), platforma Verra oraz Fundacja Billa i Melindy Gatesów²¹. Afrykańska Inicjatywa Kredytów Węglowych (ACMI) szacuje, że do 2030 r. w Afryce kredyty będą neutralizować 300 mln ton CO₂ rocznie, co uruchomi 6 mld USD finansowania i pozwoli na stworzenie 30 mln miejsc pracy na tym kontynencie²².

► **W raporcie opublikowanym przez ONZ grupa ekspertów rekomenduje²³ upublicznienie zobowiązań o dążeniu do neutralności klimatycznej w transparentnej oraz zstandaryzowanej formie na podstawie regulacji państwowych lub międzynarodowych (które**

¹² <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2022> [dostęp: 15.11.2022].

¹³ <https://www.state.gov/u-s-government-and-foundations-announce-new-public-private-effort-to-unlock-finance-to-accelerate-the-energy-transition/> [dostęp: 15.11.2022].

¹⁴ <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=a2ef316a-2c8c-498c-a213-e252c6c67c61> [dostęp: 15.11.2022].

¹⁵ <https://www.rockefellerfoundation.org/news/bezos-earth-fund-the-rockefeller-foundation-and-u-s-state-department-announce-support-at-cop27-for-design-of-new-energy-transition-accelerator/> [dostęp: 15.11.2022].

¹⁶ <https://leafcoalition.org/> [dostęp: 15.11.2022].

¹⁷ <https://www.ft.com/content/0305d45b-389f-4aad-9407-d923c954e741> [dostęp: 15.11.2022].

¹⁸ <https://www.nytimes.com/2022/11/07/business/dealbook/cop27-climate-carbon-credits.html> [dostęp: 15.11.2022].

¹⁹ <https://www.seforall.org/news/africa-carbon-markets-initiative-inaugurated-at-cop27> [dostęp: 15.11.2022].

²⁰ https://www.business-standard.com/article/current-affairs/resurrection-of-carbon-credits-at-cop27-122111300692_1.html [dostęp: 15.11.2022].

²¹ <https://qz.com/carbon-offsets-are-making-a-comeback-at-cop27-1849762633> [dostęp: 15.11.2022].

²² <https://www.energyalliance.org/news-insights/acmi-roadmap/> [dostęp: 15.11.2022].

²³ https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/high-level_expert_group_n7b.pdf [dostęp: 15.11.2022].

należałoby przyjąć). Kolejnym krokiem powinno być zdefiniowanie precyzyjnych i określonych w czasie celów klimatycznych dla krótkiej, średniej i długiej perspektywy, związanych nie tylko z redukcją i kompensacją emisji, ale również z ograniczaniem wykorzystania paliw kopalnych, zwalczaniem deforestacji i rozwojem OZE. ONZ zaleca instytucjom finansowym tworzenie z przedsiębiorstwami Partnerstw Sprawiedliwej Transformacji Energetycznej, które miałyby uruchamiać transparentne i efektywne wspieranie przedsiębiorstw, które zobowiązały się do neutralności klimatycznej, zwłaszcza w krajach rozwijających się.

(KL)

Rekordowe zwolnienia w firmach technologicznych

13 proc.

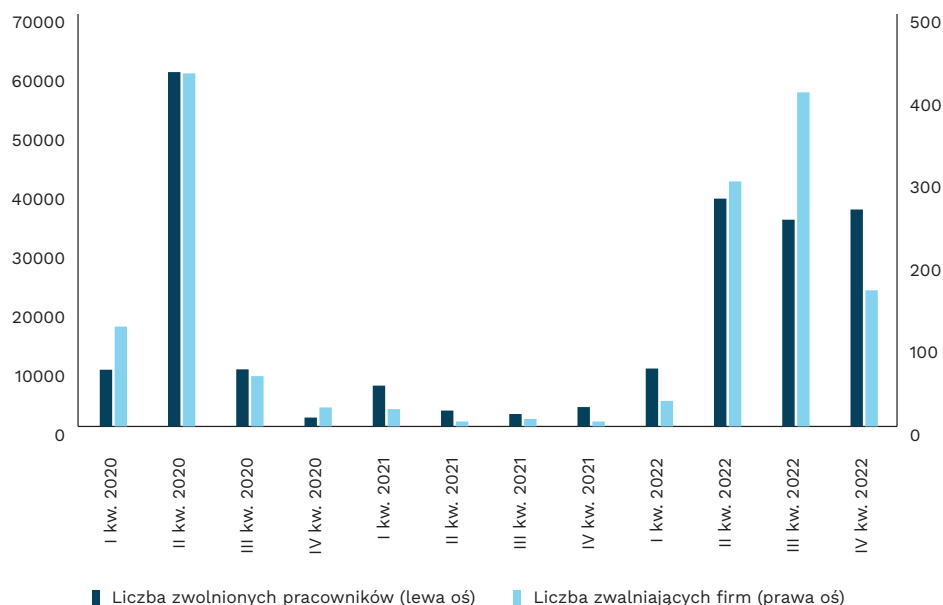
wynosi odsetek pracowników zwolnionych w Meta (właściciel Facebooka) w listopadzie 2022 r.

ponad 120 tys.

osób objęty już zwolnieniami w firmach technologicznych w 2022 r.

► **Firmy technologiczne zwolniły w 2022 r. już ponad 120 tys. pracowników.** W ostatnich dniach najgłośniejsze redukcje zatrudnienia objęły: Meta (właściciela Facebooka), w której pracę straciło 11 tys. osób (13 proc. całego zatrudnienia), Twittera (ok. 3700 osób, ok. 50 proc. pracowników) czy jednego z największych dostawców usług płatniczych w internecie Stripe (ok. 1100 osób, 14 proc. pracowników). Znaczące zwolnienia zapowiedziały też firma Amazon (dotyczą ok. 10 tys. pracowników)²⁴.

Wykres 6. Zwolnienia w firmach technologicznych od 2020 r.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: <https://layoffs.fyi/> [stan na 15.11.2022].

► **Tym, co łączy wiele firm redukujących zatrudnienie jest rozczarowanie co do zmian, które w korzystaniu z technologii przyniosła pandemia.** Jednym z obszarów było przeszacowanie zmian w zakresie handlu internetowego. Dane zarówno z Polski, jak też innych krajów (np. USA) wskazują na powrót do trendu jeszcze sprzed pandemii – wzrosty

²⁴ <https://layoffs.fyi/> [dostęp: 16.11.2022].

związane z ograniczeniami przeciwpandemicznymi tylko chwilowo zwiększały sprzedaż e-commerce. Z kolei firmy streamingowe, jak Netflix czy Spotify, notują spowolnienie wzrostu liczby użytkowników i przychodów. Dodatkowo firmy, które „wyszczyły” w czasie lockdownów, jak na przykład produkująca podłączone do internetu rowery stacjonarne i bieżnie spółka Peloton, nie były w stanie utrzymać poziomu sprzedaży, gdy życie społeczne powróciło do normy.

► Firmy mają też odrębne problemy i powody redukcji zatrudnienia. **Przejęcie Twittera przez Elona Muska zaowocowało właściwie natychmiastowym zwolnieniem niemal połowy pracowników**, co miało pokazać niezadowolenie nowego szefa z działania platformy, przynoszącej straty finansowe. Prezes Facebooka w uzasadnieniu zwolnień przywołuje **rozczarowanie tempem wzrostu e-commerce oraz spadek przychodów z reklam**²⁵. Facebook w tym roku pierwszy raz raportował również spadek liczby użytkowników. W przypadku tej firmy należy też wziąć pod uwagę szybki rozrost firmy w ostatnim czasie – w samym 2022 r. firma zatrudniła ok. 15 tys. osób, a więc więcej niż obejmują obecne zwolnienia.

► **Firmy technologiczne odczuwają również pogorszenie koniunktury i skutki podwyższonej inflacji**. Ogólna trudna sytuacja gospodarcza prowadzi do ograniczenia wydatków konsumpcyjnych oraz redukcji budżetów reklamowych. Z kolei model biznesowy wielu firm technologicznych opiera się właśnie na reklamach kierowanych do użytkowników. **Narastające problemy znajdują odbicie w wycenie giełdowej – np. firmy Spotify, Meta czy Netflix straciły w ciągu roku ponad połowę swojej wartości**²⁶.

► Pandemia COVID-19 nie stała się oczekiwanym katalizatorem cyfrowej rewolucji, rozbudziła jednak ogromne oczekiwania oraz na dwa lata odsunęła weryfikację modeli biznesowych firm technologicznych. Obecnie, gdy światowa gospodarka mierzy się z kryzysem inflacyjnym i energetycznym, wiele firm technologicznych powstałych w ostatnich dwóch dekadach przechodzi pierwszy poważny test odporności, a sądząc po skali zwolnień, niektóre go nie zdają.

(IŚ)

Chiński eksperyment pokazuje, że bardziej płaska struktura wynagrodzeń silniej motywuje pracowników o niższych umiejętnościach

► **Z przeprowadzonego z udziałem chińskich studentów eksperymentu wynika, że spłaszczony system wynagrodzeń sprzyja większej wydajności pracy zespołowej niż system typu „zwycięzca bierze wszystko”**²⁷. Różnica na korzyść pierwszego z nich wynosiła 1,4-2,1 pkt. Działo się tak przede wszystkim ze względu na wyższą produktywność

²⁵ <https://about.fb.com/news/2022/11/mark-zuckerberg-layoff-message-to-employees/> [dostęp: 15.11.2022].

²⁶ <https://www.economist.com/business/2022/10/31/what-went-wrong-with-snap-netflix-and-uber> [dostęp: 15.11.2022].

²⁷ Freeman, R., Pan, X., Yang, X., Ye, M. (2022), *Team Incentives and Lower Ability Workers: An Experimental Study on Real-Effort Tasks*, NBER Working Paper 30427.

o 2,1 pkt.

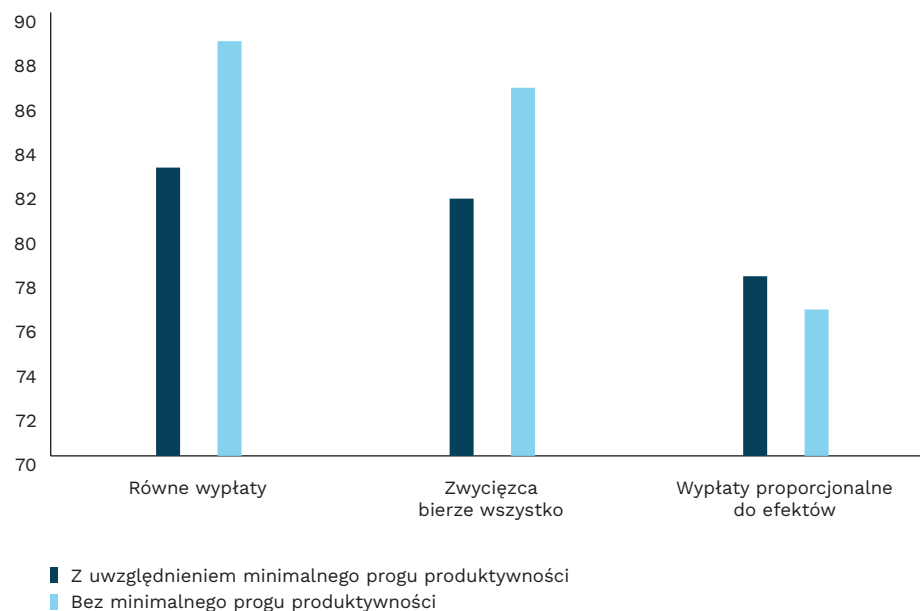
bardziej produktywne były w trakcie eksperymentu przeprowadzonego w Chinach zespoły wynagradzane równą wypłatą w porównaniu do sytuacji, w której wypłata przysługiwała tylko bardziej produktywnemu członkowi zespołu

o 23 proc.

wyższe zyski generowały jednostki biznesowe złożone z zaangażowanych pracowników w porównaniu do tych, w których morale było niższe, według badania Gallupa

pracowników z mniejszymi umiejętnościami. Jednocześnie, w obydwu systemach produktywność uczestników o wyższych umiejętnościach była podobna.

Wykres 7. Średnia produktywność zespołów w zależności od zastosowanego systemu motywacyjnego

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: Freeman, R.B., Pan, X., Yang, X., Ye, M. (2022), *Team Incentives and Lower Ability Workers: An Experimental Study on Real-effort Tasks*, NBER Working Paper 30427.

► **Eksperyment polegał na przydzieleniu 248 studentów Uniwersytetu Zhejiang do losowo wybranych dwuosobowych zespołów, których członkowie mieli wykonać identyczne zadanie wyświetlające się na ekranie komputera w wyznaczonym czasie.** O ile jednak wykonanie zadania odbywało się indywidualnie, to ocena efektywności była prowadzona na bazie średniej produktywności każdego z zespołów. Skonstruowano trzy systemy wypłat: równą dla wszystkich, proporcjonalną zależną od efektów każdego z członków grupy oraz zgodną z zasadą „zwycięzca bierze wszystko”, w której bardziej efektywny przedstawiciel grupy otrzymywał pełną wypłatę. Ponadto, grupy podzielono na dwie kategorie. W pierwszej z nich znalazły się grupy, dla których ustanowiono minimalny próg produktywności. Dopiero po jego przekroczeniu uczestnicy byli uprawnieni do jakichkolwiek wypłat.

► **Wśród możliwych wyjaśnień przewagi systemu równych wypłat można wskazać znaną koncepcję awersji wobec poczucia winy (*guilt aversion*), czyli chęć uniknięcia bycia „najstańszym ogniwem” zespołu²⁸.** Taka interpretacja jest zbieżna z wnioskami płynącymi z wielu innych badań, w tym pokazujących, że pracownicy o niższych umiejętnościach, uważający, że nie zasługują na równy podział efektów pracy zespołu, są zmotywowani, by dorównać wynikom współpracowników o wyższych umiejętnościach²⁹.

► Umożliwienie podnoszenia kompetencji słabszych „na wejściu” pracowników przekłada się na kondycję firmy. **Jak pokazują badania Gallupa, jednostki biznesowe składające**

²⁸ Charness, G., Dufwenberg, M. (2006), *Promises and Partnership*, „Econometrica”, No. 74(6).

²⁹ Gill, D., Stone, R. (2015), *Desert and inequity aversion in teams*, „Journal of Public Economics”, No. 123.

się z zaangażowanych pracowników generowały średnio o 23 proc. wyższy zysk od tych, w których morale było niskie³⁰.

► Jak dotąd w badaniach empirycznych chętniej zajmowano się pracownikami lepiej wykwalifikowanymi oraz bardziej produktywnymi, co było związane z przypisywaniem im kluczowego znaczenia w kontekście efektywności pracy zespołów, a tym samym, wyników firm³¹. Jednak efektywność zależy od wielu czynników. W celu podnoszenia produktywności zespołów, warto większą uwagę skupić na: 1) zadbaniu o taki podział zadań, aby w miarę możliwości pracownicy operowali w obszarze swoich mocnych stron, 2) wykorzystaniu kompetencji lepiej wykwalifikowanych pracowników do podnoszenia umiejętności pozostałych. Z badań wynika bowiem również, że osoby dysponujące wyższymi umiejętnościami chętnie dołączają do zespołów o zróżnicowanych kompetencjach ze względu na przyszłe oczekiwane zyski finansowe płynące z udziału w podnoszeniu umiejętności pozostałych członków zespołu³².

► W przypadku opisanego eksperymentu należy pamiętać o roli kontekstu kulturowego. W Chinach hierarchię postrzega się jako czynnik wpływający na efektywność przedsiębiorstw, w mniejszym stopniu zaś podkreśla się rolę indywidualnych osiągnięć³³. Wyniki mogą zatem odzwierciedlać, przynajmniej do pewnego stopnia, chińską tożsamość kulturową i aby wyciągać z nich bardziej ogólne wnioski, podobne badania musiałyby zostać przeprowadzone również w innych krajach.

(PL)

Autorzy: Katarzyna Dębkowska, Urszula Kłosiewicz-Górecka, Dominik Kopiński, Paula Kukołowicz, Paweł Leszczyński, Kamil Lipiński, Sebastian Sajnog, Ignacy Święcicki, Anna Szymańska.

³⁰ Gallup (2022), *State of the Global Workplace 2022 Report*.

³¹ Freeman, R., Pan, X., Yang, X., Ye, M. (2022), *Equal sharing motivates lower-ability workers in team production*, CEPR, <https://cepr.org/voxeu/columns/equal-sharing-motivates-lower-ability-workers-team-production> [dostęp: 10.11.2022].

³² Cooper, D.J., Saral, K., Villeval, M.C. (2021), *Why Join a Team*, „Management Science”, Vol. 67, No. 11.

³³ Bell, D.A. (2017), *Comparing Political Values in China and the West: What Can Be Learned and Why It Matters*, „Annual Review of Political Science”.

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Wydarzenia i dane przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą i bazują na źródłach zewnętrznych, stąd nie gwarantujemy ich poprawności. Mogą one być ponadto niekompletne albo skrócone. Wszystkie opinie i prognozy zawarte w niniejszej publikacji są wyrazem oceny ekspertów PIE w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez zapowiedzi. Niniejszy dokument jest jedynie materiałem informacyjnym do użytku odbiorcy.

